

Utgitt av: Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid.
Nr.6 i Arbeiderkomiteens hefte-serie om EEC.

Kr. 1,-

INNHold:

Forord: EEC truer alle arbeidsplasser	s. 2
Hemmelige regnskaper ved DNN	s. 4
Tollmuren – 7 argumenter mot direktørene	s. 5
Direktørene skremmer	s. 7
Monopolkapitalen vil tjene på EEC-medlemskapet	s. 8
Tyssedal: Utenlandsk kapital spiller høyt med arbeidsplassene	s. 9
Aluminium: Dominert av kjempekonserner	s. 10
Tyssedal og EEC	s. 13
EEC – tap av selvstendighet i økonomien	s. 13
Etterord	s. 14

EEC TRUER ALLE ARBEIDSPlassER – OGSÅ DIN!

Etter at forhandlingsresultatet fra Brussel lå på bordet, har en serie storbedrift-direktører rykket ut for å slå fast at EEC-medlemskap er nødvendig for å hindre at bedriftene går konkurs. Denne propagandaen skal forsøke å presse arbeiderne til å gå inn for EEC.

Dette heftet er rettet inn mot et av disse skremmelsesforsøkene:

Aftenposten 25. januar 1972.

Nedleggelse truer i Tyssedal

— Hvis Norge blir stående utenfor EF, må DNN Aluminium (tidligere Det Norske Nitridaktieselskap) nedlegge bedriften i Tyssedal. Det var administrer-	ende direktør Egil Kollenborg som kom med denne oppsiktsvekkende uttalelse ved en middag for bedriftens 25. og 30-års jubileum på Tyssedal Hotell i hel-	gen DNN Aluminium i Tyssedal har ca. 420 ansatte, og minst 80 prosent av dem har bosatt seg for godt i Odda eller Tyssedal og er helt avhengig av bedriften.
--	--	--

Usikkert for 420 på al-verk

Vi EEC-motstandere må ta opp denne utfordringen alvorlig. På den ene siden er noe riktig i det direktørene sier: De som eier storbedrifter, den norske monopolkapitalen, har utvilsomt interesse av å komme med i EEC, med fritt

arbeidsmarked, lønnsoppgjør i EEC-regi, frie muligheter til å føre profitten ut av landet. Det er viktig å slå fast at de opplagt tjener på det.

Men på den andre siden: Hvem er det de tar gevinsten fra? Fra EEC-landene? Er det nyskapede muligheter? Nei, det er ingen av delene. EEC-medlemskap åpner rett og slett for en politikk som muliggjør økt press på det arbeidende folket. Trusler om oppkjøp, nedlegging og utkonkurrering melder seg. Og gjennom medlemskapet sier vi fra oss retten til å hindre dette gjennom nasjonale vedtak. Det blir ikke mulighet til å stille myndighetene til ansvar. For den norske selvstendigheten vil være overført til EEC i alle viktige spørsmål.

Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid har stilt som hovedparole: Nei til salg av Norge – forsvar norsk selvstendighet!

Dette har vi gjort ut fra det faktum at EEC-medlemskap fratår oss retten til å løse grunnleggende problemer på nasjonal basis.

Samtidig har vi stilt som en viktig parole for kampen mot EEC: EEC truer alle arbeidsplasser – også din!

Det Norske Nitridaksjeselskap i Tyssedal er et eksempel på en eksportbedrift. Truselen mot arbeidsplassene tar her blant annet to utslag: Økt mulighet for å føre overskudd ut av landet til andre EEC-land, og økt mulighet til å presse lønnsnivået for de ansatte ned.

Arbeiderne i Odda og Tyssedal vedtok å gå til politisk streik mot EEC 13. mars 1972. Dermed går de i spissen for å forsvare norske arbeidsfolk mot EEC-truselen, samtidig som de går imot sine direktørers forsøk på å skremme dem til å stemme for EEC. De viser at EEC truer *alle* arbeidsplasser.

Arbeiderkomiteen har laget et eget hefte som heter »EEC truer våre arbeidsplasser». Vi tar derfor ikke opp dokumentasjonen av dette som et hovedinnslag her, men ber alle om å skaffe seg dette heftet også. I stedet legger vi her fram et eksempel på hvor løst og usant EEC-tilhengerne bygger opp sine argumenter når de slår fast at »bare EEC-medlemskap kan trygge bedriftene». Vi kan ikke ta for oss hver enkelt bedrift i Norge for å tilbakevise tilhengers skremsler, men vi kan bruke DNN i Tyssedal som et typisk tilfelle for deres argumentasjon. Derfor gjengir vi her et foredrag universitetslektor Torstein Hjellum holdt i Tyssedal samfunnshus 15. februar 1972.

Vi oppfordrer alle som leser dette heftet til å argumentere aktivt mot EEC og til å undersøke sin egen arbeidsplass og faren ved EEC-medlemskap. Og framfor alt oppfordrer vi alle til å melde seg inn i motstandsbevegelsen mot EEC: Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid og Folkebevegelsen mot norsk medlemskap i EEC. Ved å stå organisert og samlet skal vi sammen greie å avvise truselen om norsk medlemskap i EEC.

Oslo, mars 1972

Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid.

Torstein Hjellum: Om aluminiumsindustrien i Norge og om spørsmålet om norsk medlemskap i EEC med særlig vekt på Det Norske Nitridaktieselskap i Tyssedal (DNN).

Innledning på møte i Tyssedal 15. februar 1972 arrangert av lokalavdelingen av Arbeiderkomiteen mot EEC og Dyrtid.

Den påstanden jeg her kritisk skal ta for meg, er direktør Kollenborgs uttalelse om at DNN i Tyssedal vil måtte nedlegge driften i løpet av 2 – 3 år hvis ikke Norge kommer med i EEC. Direktørene ved de to andre Odda-bedriftene, Odda Smelteverk og Det Norske Zinkkompani, har også kommet med uttalelser som går i samme retning. Men de har ikke antydning fullt så drastiske konsekvenser. Derfor skal jeg her hovedsakelig ta for meg DNN og bare kort kommentere påstandene om de to andre bedriftene og forholdet til norsk medlemskap i EEC. Det jeg her skal vise er følgende:

1. *Kollenborgs påstand om nedleggelse hvis ikke Norge kommer innenfor EECs tollmur, mangler saklig grunnlag.* Tollspørsmålet og i det hele tatt spørsmålet om norsk medlemskap i EEC, spiller i seg selv ikke noen avgjørende rolle for DNNs fortsatte eksistens.

2. *Om DNN skal nedlegges eller ikke, er utelukkende et spørsmål om eiernes vilje.* Bedriften eies av et av de to konsernene som kontrollerer verdensproduksjonen av aluminium: DNNs skjebne er i Alcans hender. Nedgangskonjunkturen i aluminium i dag er verdensomspennende og har ingen ting som helst med norsk medlemskap i EEC å gjøre.

3. *Kollenborgs EEC-iver kan bare forstås ut fra to andre ønskemål fra hans side:*

a) *ønsket om å bli innlemmet i EECs frie arbeidsmarked, som vil gjøre det mulig å presse de norske lønningene nedover, og*

b) *ønsket om å vise solidaritet med sine klassebrødre, de andre direktørene i det private næringslivet.*

Kategoriske påstander, vil kanskje noen si. Men jeg mener å ha godt belegg. En del av de beregningene jeg bygger på, er foretatt i samarbeid med en gruppe av siviløkonomer ved Norges Handelshøyskole.

HEMMELIGE REGNSKAPER VED DNN

I arbeidet med å sjekke Kollenborgs uttalelser har vi møtt på de samme problemene som arbeiderne her inne i alle år har kjempet med: Fordi bedriftene holder sine regnskaper strengt hemmelige, er det ofte vanskelig for ikke å si umulig, å kontrollere direktørenes påstander. Det er selvsagt ingen tilfeldighet at det er slik. Enekjennskap til regnskapene betyr makt over dem som ikke har slik kjennskap, og vi har sett mange eksempler på at direktørene i norsk industri har misbrukt sin stilling. Om vi skal godta Kollenborg eller ikke, blir et spørsmål om man har personlig tillit til han.

Men selv de opplysningene som kommer ut om bedriftens stilling, er ikke alltid pålitelige. Et eksempel: direktør Solheim ved DNN uttalte nylig at DNN eksporterer 85 prosent av eksporten til England, Kollenborg opplyste omtrent samtidig at tallet var 70 prosent.

Videre. Et annet eksempel jeg har lyst til å trekke fram i denne forbindelsen: For en tid siden skrev jeg til likningskontoret i Odda for å få greie på hvor mye skatt Odda Smelteverk hadde betalt de siste årene. Jeg var opptatt av hvilken rolle hjørnesteinsbedrifter spillte for lokalsamfunnets økonomi. Videre var jeg interessert i å finne ut om det kunne være noe riktig i det som var påstått at bedrifter som eies av utlendinger trikser med regnskapene og overfører overskuddet til datterselskaper eller moderselskap i land med gunstigere skattebetingelser. Noen dager etter at brevet til likningskontoret var sendt, fikk jeg telefon fra Odda. Ikke fra likningskontoret, men fra en direktør ved Odda Smelteverk. Hva skulle jeg bruke opplysningene til? Jeg fikk ikke opplysningene i den omgangen. Da det ikke nyttet å pukke på min rett overfor likningskontoret, skrev jeg til konsulent Herstad i Finansdepartementet for å ha noe å vise til ved neste henvendelse i Odda. Det er gått mange måneder uten at jeg har fått svar på henvendelsen.

Selv om det bare er et tidsspørsmål når jeg kan tvinge til meg opplysningene, så mener jeg *dette er et eksempel på hvordan statsbyråkratiet og det private næringslivet samarbeider mot folks demokratiske rettigheter.*

Dette til tross: Vi har funnet ut en god del om aluminiumsindustrien i Norge og DNN. Nok til å sparke beina under Kollenborgs skremser.

TOLLMUREN – 7 ARGUMENTER MOT DIREKTØRENE

Det er tolltapet ved å stå utenfor EEC som bekymrer direktørene. Hva betyr så EEC-tollen for norsk aluminiumseksport?

Tollen til EEC er 7 prosent. Hvis vi regner med at England blir medlem av EEC og Norge blir stående utenfor, vil tollbelastningen på eksporten til EEC fra bedriften i Tyssedal bli omkring 5 mill. kr. (basert på Kollenborgs opplysninger).

● Billig kraft?

Norsk aluminiumsproduksjon blir subsidiert fra stats- og kommunekraftverk. Å subsidiere betyr å favorisere, og favorisering av nasjonal industri bryter totalt med de grunnleggende prinsippene i Romatraktaten. Det er derfor mulig at prisnivået på el-kraft blir utjevnet til EEC-nivå hvis Norge blir medlem. Vi har ingen garanti for at det ikke vil skje. Regner vi med en oppjustering til Vest-Tysklands og Frankrikes priser på elektrisitet (som også er subsidiert), betyr det at Tyssedal kan risikere en merutgift på kraft pr. år på 8 mill. kr., altså langt mer enn det bedriften i verste fall må betale i toll.

- **Tollfrie kvoter.**

Tollprosenten på 7 prosent har EEC til nå omgått ved spesielle kvoteordninger. Det har blitt gjort fordi EEC-landene selv ikke er selvforsynt med aluminium. På deler av eksporten har tollsatsen bare vært 5 prosent. Det er all grunn til å tro på slike ordninger også i framtida når nedgangskonjunkturerne er over og når taktiske hensyn på grunn av forhandlingene ikke lenger er nødvendige. EEC-landene vil være nødt til å importere fra Alcan eller Alcoa og bedriftene som er knyttet til disse, fordi disse gruppene kontrollerer produksjonen utenfor EEC. Derfor blir det bare et spørsmål om Alcans vilje om DNN i Tyssedal skal få fortsette å produsere for England og EEC.

- **EFTA.**

Forskningssjef Aukrust i Statistisk Sentralbyrå slår fast følgende kjensgjerning i en artikkel i Sosialøkonomen (nr. 10, 1971): »De seks har gitt prinsipiell tilslutning til EFTA-kravet om at det ikke må bygges opp nye tollmurer mellom tidligere EFTA-partnere. Storbritannia er selvsagt forpliktet til det samme syn.»

Som vi har nevnt eksporterer DNN 70 eller 85 prosent av sin produksjon til England, alt ettersom man tror Kollenborg eller Solheim. I alle tilfelle vil det alt vesentlige av eksporten, som nå, gå til EFTA-land som altså har forpliktet seg til å bevare den tollfriheten som i dag er etablert. Hvorfor nevner ikke direktørene slike ting på jubileumsfestene? Kollenborg må kjenne til disse avtalene hvis han i det hele tatt følger med i EEC-spørsmålet. Disse kjensgjerningene står i total kontrast til en avisuttalelse fra direktør Solheim nylig: »Vi mister markedene vi har i dag hvis vi ikke kommer med i EEC.»

Det er fremdeles et åpent spørsmål om råaluminium kommer på listen over de varer som skal inngå i en frihandelsavtale mellom EEC og land som ikke blir medlemmer. Bl. a. går Frankrike og Italia sterkt inn for at en slik ordning kommer i stand for aluminium. Det kan altså bety at tollene vil bli redusert eller helt forsvinne.

- **DNN omgår »tollmurer».**

I løpet av perioden 1965–70 skjedde det viktige endringer i valutakursene og prisene i en del av de landene Norge eksporterer til. Økonomene snakker om prissjokk og valutastjokk, bevegelser som i størrelse enkeltvis har vært større enn virkningen av en EEC-toll på 7 prosent. England f. eks. innførte importtoll på 15 prosent, og England er altså DNNs viktigste kunde. Men i hele denne perioden klarte norsk råaluminiumsproduksjon seg svært godt. Det er mulig at DNNs tilknytning til Baco (British Aluminium Company, som eier 50 prosent av aksjene i DNN) gjorde det mulig å omgå importtollen gjennom regnskapsmessige overføringer mellom moderselskap og datterselskap. Det er slike overføringer som ofte blir foretatt mellom Norge og utenlandske eierselskaper. For å unngå skattlegging i Norge selger datterselskapet i Norge til priser under markedsprisen, mens konsernet høver inn fortjenesten

gjennom andre datterselskaper i land med gunstige skattesystemer. Det er av slike grunner at f. eks. norske redere etablerer seg i Panama eller Liberia.

Slik kan altså også toll omgås ved regnskapsmessige overføringer.

● **Toll stopper ikke eksporten til EEC.**

Mens EEC har bestått uten at Norge har vært medlem, har Norges eksport til EEC økt 3,4 ganger i tiden fra 1959 til 1970. Det er like stor økning som Norge har hatt i EFTA-eksporten. På EEC-landene finner vi over 50 prosent av eksportøkningen på metaller (utenom stål og jern) og spesialskip. Tollen har tydeligvis ikke spilt noen avgjørende rolle når EEC-landene har hatt behov for varene.

● **EEC-medlemskap gir økt toll på råvarer.**

Et moment som heller ikke direktørene bruker: EEC-landene har så godt som ingen produksjon av aluminiumsoksyd, en av de viktigste bestanddelene i aluminiumsproduksjonen. Norge importerer alt tollfritt i dag. Leveransene kommer fra Alcans og Alcoas egne råvarekilder i Surinam, Guinea og Jamaica. Guinea og Jamaica er ikke EEC-assosierte, og EEC-tollen på oksyd er i dag 8,8 prosent. Den skal reduseres til 5,5 prosent, og den blir gjeldende også for Norge hvis vi kommer med i EEC. Det gjelder importen fra Guinea og Jamaica. Til sammen vil dette bli en belastning på ca. 25 mill. kr. og oppveie godt over halvparten av den toll vi måtte betale om vi ikke kommer med i EEC.

De beregningene vi har foretatt og de vurderingene av tollens betydning som vi har gjort når det gjelder aluminium, viser det samme som forsknings-sjef Aukrust har slått fast når det gjelder tollspørsmålet generelt: »at tollgrenser av den høyde som finnes i Vest-Europa i dag ikke representerer noen avgjørende hindring for det internasjonale varebyttet».

DIREKTØRENE SKREMMER

Flere av de forholdene vi her har påpekt, vil alene kunne være tilstrekkelige til å oppveie de mulige tollbelastningene som norsk aluminium vil bli pålagt hvis Norge blir stående utenfor EEC. Mye kan endres i de økonomiske forholdene i tiden framover. De anslagene vi har gjort, bygger på utsiktene slik de er nå. Noe annet kan heller ikke Kollenborg gjøre. Hvis han er bedre informert om hva som vil skje, da bør han fortelle oss det. Vi må derfor kategorisk avvise Kollenborgs sammenblanding av DNNs økonomiske situasjon og spørsmålet om toll ved evt. norsk medlemskap i EEC. Direktørens uttalelser fortjener bare en karakteristikk: skremselspropaganda.

Det er beklagelig at arbeiderne i Årdal (Årdal og Sunndal verk) har bitt på direktørens skremselspropaganda og vedtatt å støtte norsk medlemskap. Mye av skylden ligger hos LO-ledelsen som ikke har vist interesse for å imøtegå direktørene, men tvert imot har støttet opp direktørens løgner og motarbeidet arbeidernes interesser.

MONOPOLKAPITALEN VIL TJENE PÅ EEC-MEDLEMSKAP

Når ikke tollene spiller noen rolle, hvorfor vil da direktørene inn i EEC?

Litt av svaret finner vi i et intervju med Kollenborg i Haugesunds Avis 25. januar -72. Avisen spør: »Har De noen konkrete tall som kan illustrere forholdet mellom medlemskap og ikke medlemskap?»

Kollenborg svarer bl. a.: »Det er litt vanskelig å si slik på sparket, men det er klare tall som ligger til grunn. La meg si: Vi har den høyeste timelønn i Europa ved siden av Sverige . . .»

Altså: Et argument for å gå inn i EEC er at lønningene i Norge ligger høyere enn i EEC.

Vi vet at EEC representerer prinsippet med fri arbeidskraftbevegelse, og mange frykter nettopp dette – at lønningene skal presses ned hvis vi kommer med. Allerede nå har det innen EEC vært gjort flere framstøt i retning av felles EEC-tariffavtaler. Felles kollektiv lønnsavtale er innført for 185 000 av Philips-konsernets arbeidere i 150 bedrifter. Såvidt jeg vet har man også i Tyssedal allerede utenlandsk arbeidskraft. Og absolutt ikke for å si noe galt om fremmedarbeiderne, de står vanligvis i en enda verre stilling i forhold til bedriftsledelsene enn norske arbeidere. Men det er ting som tyder på at disse føler det nødvendig å arbeide så hardt at de sprenger akkordene for ikke å miste jobben. Splitt og hersk-taktikk er langt fra noe nytt fra kapitaleiernes side, og det lukter ille av Kollenborgs framtidsvyer når det gjelder timelønnene for norske arbeidere hvis Norge kommer med i EEC. Det er all grunn for norske arbeidere til å være på vakt.

Kollenborgs uttalelse faller helt i tråd med det Aukrust konkluderer med i sin analyse: »Det er først og fremst vår tilgang på arbeidskraft som setter grensen for vår industriekspansjon, ikke tollmurene ute.»

Direktør Didriksen i Norges Industriforbund har registrert det samme. I en henvendelse til Regjeringen skriver han: »Når det gjelder arbeidskraftspørsmålet, legger vi ikke skjul på at vi på lengre sikt er bekymret over rekrutteringen til industrien som viser tydelige stagnasjonstegn.»

Det kan ikke være tvil om at det er dette Kollenborg spekulerer i når han faktisk bruker de høye lønnene i Norge som et argument for at Norge bør bli medlem av EEC. Det er prisen på arbeid som skal presses nedover.

La oss illustrere ved et eksempel hvordan dette kan skje. Norges Arbeidsgiverforening har foran tarifforhandlingene i år slått fast at deres tilbud blir null, ingen lønnsforhøyelse. Hvis Norge i dag var med i EEC, kunne standpunktet blitt støttet opp av følgende trusel: Hvis lønnene stiger i Norge, flytter vi bedriftene til et annet EEC-land hvor arbeidskrafta er billigere. Det ville være mulig fordi prinsippet om fri kapitalbevegelse gjelder i EEC. Så lenge vi står utenfor, vil norske bestemmelser mot kapitalbevegelser over landegrensene hindre at slikt skjer i alt for stor grad. Altså: EEC-medlemskap ville i dag ha gitt NAF et meget godt kort på hånden i kampen mot arbeidernes krav ved tarifforhandlingene.

Kollenborgs virkelige motiv for å gå inn i EEC er tydelig og klart ønsket om å redusere lønnsutgiftene på litt lengre sikt i sin egen bedrift i Norge. Slikt sier lure direktører selvsagt ikke direkte, avisuttalelsen må være et aldri så lite glipp, og de vil selvsagt benekte at de har slike motiv. Men enhver arbeider vet jo fra lønnsforhandlinger at å holde arbeidernes lønner lavest mulig, er det som er mest maktpåliggende for arbeidssjåperne. Når har direktørene i det hele tatt vært opptatt av å heve arbeidernes lønninger?

Men Kollenborg og Solheim har også andre lojaliteter. De vil, med mindre de er helt uvanlige direktortyper, føle seg nærmere knyttet til sine meddirektører, sine klassebrødre i det private næringslivet forøvrig, enn til arbeiderne. For eksempel kan vi nå om dagen se direktører fra tekstilbransjen som sterkt går inn for norsk medlemskap i EEC selv om de og alle som leser aviser vet at tekstilindustrien vil tape voldsomt på medlemskap. Alle vet at fortsatte nedleggelse og innskrenkninger vil bli resultatet. Men direktørene får seg lett inntekter på annen måte selv om bedriften de nå er ansatt i skulle bukke under. Er det noen som tror at Kollenborg og Solheim vil melde seg i køen foran arbeidskontoret i Odda dersom bedriften i Tyssedal skulle bli nedlagt?

Akkurat nå er dette grunner til at direktørene finner det gunstig og nødvendig å rykke ut med sine skremser. Forhandlingsresultatet for jordbruk og fiske ble ikke noe videre å skilte med. Selv fagministeren fant det nødvendig å bryte med partiloyaliteten og forlate regjeringen. Dessuten har de dårlige verdenskonjunkturer gitt direktørene anledning til en løgnaktig kobling mellom usikre arbeidsplasser og EEC. Men krisen i aluminiumsproduksjonen henger sammen med overproduksjonen i verden fordi markedet i 1960-årene var svært gunstig. Alle kastet seg inn i kampen om de store profitene som det da var mulig å høve inn. Det skjedde uten tanke på hvordan det hele ville ende. Nye verk ble bygget framfor modernisering av gamle fordi det var mest lønnsomt. Trygging av eksisterende arbeidsplasser var en tanke som lå nokså fjernt.

TYSSEDAL:

UTENLANDSK KAPITAL SPILLER HØYT MED ARBEIDSPLASSENE

La oss så se litt nærmere på produksjonen ved DNN i Tyssedal. Det er klart at bedriften ikke står særlig gunstig i dag. Men i gode tider er også DNN lønnsomt. I en allmenn nedgangskonjunktur er det verre. Men det er også viktig å se at det har vært muligheter for å bedre forholdene, å modernisere verket. Det er også muligheter for å bedre forholdene i tiden som kommer. Men, og det er viktig: bare hvis det verdensomspennende aluminiumsmonopolet Alcan vil. Det er konsernledelsen i Alcan og ikke norsk medlemskap i EEC som kan bli skjebnesvanger for bedriften i Tyssedal.

Hvis Alcan kan tjene nok penger på DNN, vil investeringene bli gjort. Hvis Alcan kan tjene mer penger andre steder, ja da investerer selskapet neppe i

Tyssedal. Det er det kapitalistiske systemets spilleregler, og de kan bare brytes ved en sosialistisk omdannelse av samfunnet. Men la oss se nærmere på direktørens uttalelser om verket.

Bedriftsledelsen har hevdet at 1970 var et dårlig år og at 1971 var et katastrofalt dårlig år. Omfattende modernisering må til for at bedriften skal bli konkurransedyktig, blir det videre hevdet. Har det virkelig gått så forferdelig dårlig i Tyssedal? De få opplysningene vi har hatt adgang til, tyder ikke på det. I 1969 hadde DNN i Tyssedal og Eydehavn til sammen et skattbart overskudd på 15,3 mill. kr. Dette tallet brakte bedriften opp på 10. plass blant alle Norges industri- og bergverksbedrifter det året. Til sammenligning rangerte DNN bare som nr. 54 etter omsetning. I 1970 som altså skulle være et så dårlig år, var det skattbare overskuddet 8,3 mill. kr. Både i 1968, 1969 og 1970 betalte DNN ut store utbytter: hvert år kr. 2,25 mill. kr. til 4 aksjonærer. De fem årene fra 1966 til 1970 betalte bedriften utbytte på i alt 10,05 mill. kr. Det tilsvarer 14 000 kroner pr. arbeider. Eller hvis vi regner pr. år: I 1970 kunne bedriften pr. arbeider betale utbytte på ca. 3200 kroner. Det tilsvarer en årslønn for 70 arbeidere på kr. 32 000. Sammenlignet med Årdal og Sunndal Verk som er et av de konsernene i Norge som har vist de aller beste driftsresultatene de siste årene, ligger DNN svært godt an når det gjelder utbetalt utbytte pr. arbeider: ÅSV betalte i 1970 utbytte tilsvarende 3300 kr. pr. arbeider, altså bare 100 kroner mer enn DNN.

For 1971, i fjor, opererer DNN med et skattbart overskudd på 4 millioner kroner. Men på en eller annen måte blir likevel sluttresultatet summert opp med et underskudd på 800 000 kroner. Underskuddet går til skatter og avsetninger, heter det. Disse tallene skulle vi gjerne sett nærmere på: Betales det utbytte til aksjonærene? Hva går avsetningene utenom skatter til? Før det gis skikkelig forklaring på dette, vil vi hevde at *her skjer det en merkelig håndtering av store summer.*

Mot disse kjensgjerningene står Kollenborgs krokodilletårer: »Jeg får håpe at de midler vi har investert her i Tyssedal, ikke har vært investert forgjeves.»

Ærlig talt. Er det noen her i salen som tror at Alcan og Baco har investert i Tyssedal og produsert her siden 1913 forgjeves, uten å høve inn millioner i fortjeneste totalt sett? Selv de siste årene har vært lukrative for eierne.

Spørsmålet om modernisering er et spørsmål som avgjøres utenfor Norge og uten hensyn til norske arbeidsplasser. Og det er vel høyst tvilsomt om Alcan vil satse 350 mill. kr. til modernisering i Tyssedal for det er helt klart at overproduksjonskrisen er over. Kollenborg sier at det de siste 10 årene er investert 70 mill. i DNN. Men dette har ikke bedret effektiviteten eller produktiviteten i det hele tatt, forteller han. Enten er dette en bløff, eller så vitner det bare om ledelsens udugelighet.

ALUMINIUM: DOMINERT AV KJEMPE-KONSERVER

Vi har tidligere nevnt Alcan og Alcoa og hevdet at disse er monopoler med

kontroll over verdensmarkedet. Når det gjelder råaluminium har disse selskapene kontrollen med prisene, de er prisledere på markedet. De kontrollerer sammen med et par andre verdensomspennende konserner

- ca. 85 prosent av bauxittgruvene i verden
- ca. 95 prosent av all aluminiumsoksydproduksjon
- ca. 90 prosent av all rå-aluminiumsproduksjon
- ca. 70 prosent av all videreforedling av aluminium i verden.

De har med andre ord kontrollen på alle ledd i produksjonen, og det er derfor åpenbart at tollgrenser i Europa ikke vil slå dem ut av markedet. De har selv en rekke datterselskaper innen EEC som bl. a. Norge eksporterer til. Det er også klart at det er misvisende å snakke om *norsk* aluminiumsproduksjon. Produksjonen foregår riktignok i landet, men vi er langt fra herrer i eget hus. Dette går klart fram av oversikten på neste side.

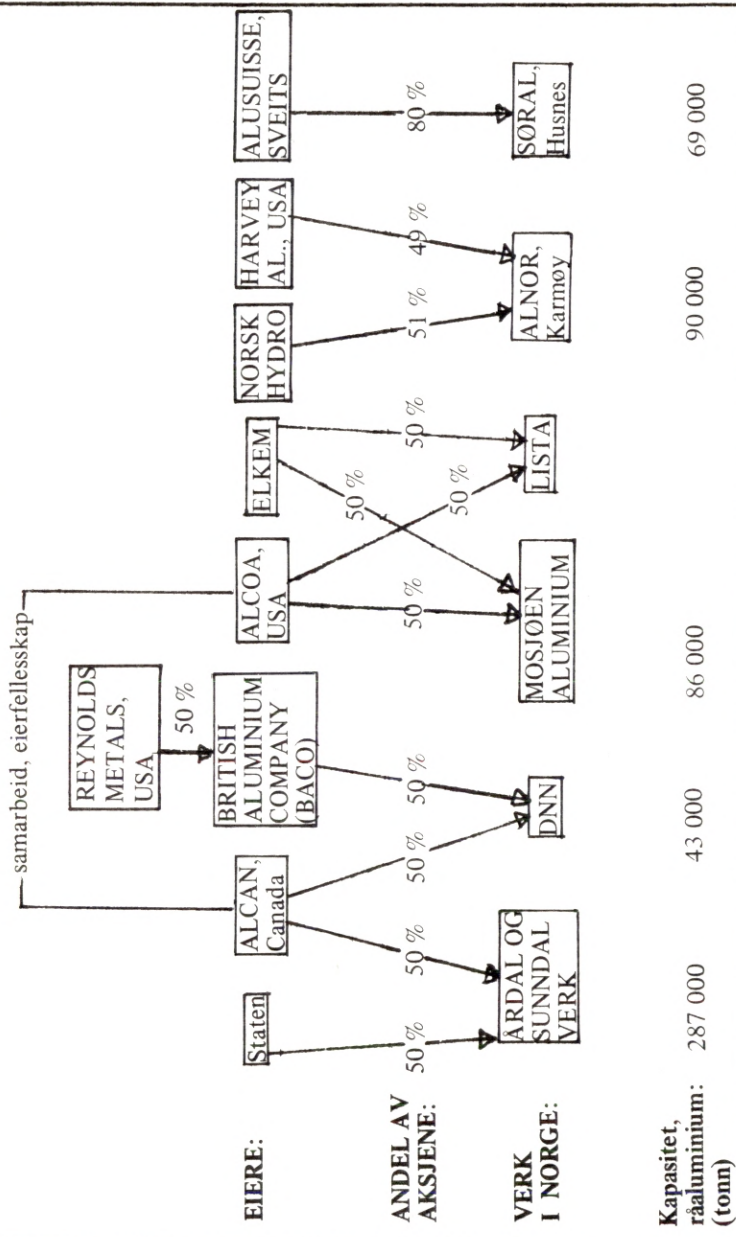
Aluminiumsproduksjonen er en av de mest monopoliserte industrigrener i verden, og de norske bedriftene er underbruk av de store nord-amerikanske konsernene. Disse konsernene avgjør om det skal investeres i Norge. DNNs eierselskap ser nå ut til å ha satsset på Skottland i stedet for Norge fordi de får høyere profitt der. Derfor er ikke DNN modernisert.

Hadde det norske selskapet vært selvstendig og operert på et fritt marked, behøvde det ikke ha betalt særlig mye av tollene selv, men kunne ha krevd at videreforedlingsbedriften skulle betale (p. g. a. 7 prosent høyere priser på det beskyttede markedet). Siden også videreforedlingsbedriften nå eies av samme konsern (Alcan i EEC-landene), må konsernet betale i alle fall, og da vil det ha interesse av å velte tapet over på den norske bedriften fordi skattene er høyere i Norge.

De største konsernenes andel av markedene (i prosent):

	Bauxitt	Oksyd	Råalum.	Videreforedl.	
Alcan	16	23	20	20	
Alcoa	19	22	20	15	
Reynolds Metals					
inkl. Baco	15	14	13	14	USA
Kaiser	20	13	12	9	
Pechiney	7	8	10	8	Frankrike
Alusuisse	2	3	6	4	Sveits

ALUMINIUMSVERK PÅ NORSK JORD OG DERES EIERE

TYSSDAL OG EEC

Så litt om situasjonen for Det Norske Zinkkompani (DNZ) og Odda Smelteverk (OS) i forhold til norsk medlemskap i EEC.

DNZ er også knyttet til Alcan, gjennom Årdal og Sunndal Verk. Men det er svenske Boliden som har eierkontrollen. Og bak Boliden står et belgisk gruveselskap og svenske kapitalinteresser. Regnskapet for 1970 viser ikke noe overskudd, men også her er det verd å merke seg at driftsresultatet før avskrivning var 13 mill. kr. Spesielle markedsforhold gjorde seg gjeldende: prisene sank og verket hadde problemer med å få i gang produksjonen av aluminiumfluorid. Bolidens regnskaper inneholder ingenting om at DNZ går dårlig, moderselskapet har ikke slått alarm. Derimot har Boliden i 1970 det nestbeste regnskapet i hele sin historie. Hvor mye av dette overskuddet er kommet fra Odda gjennom regnskapstransaksjoner?

Ved EEC-medlemskap vil tollene ikke ramme sink annerledes enn aluminium. Sannsynligvis lettere. Synspunktene overfor om toll er også gyldig for sink. Dessuten: 60 prosent av salget går til Sverige og Norge, eksporten til EEC-landet Vest-Tyskland har vært sterkt synkende og utgjør bare en sjettedel. Det aller meste av produksjonen vil altså ikke bli rammet av EEC-toll om Norge blir stående utenfor EEC.

Resultatet for OS for 1971 var godt ifølge direktøren. Ingen generell nedgangskonjunktur har påvirket omsetningen. Direktøren sier at stillingen til OS er »avhengig av hva England gjør».

70 prosent av eksporten går til England. Men der ligger også moderselskapet, og det vil neppe bli noe problem om England går inn i EEC og Norge blir stående utenfor. Tollene kan omgås ved såkalte overføringsmekanismer, noe som høyst sannsynlig var tilfelle da England innførte 15 prosents importtoll. Dessuten vil avtalen EFTA-landene imellom også gjelde OS. Hvorfor nevner ikke direktøren slike forhold?

EEC – TAP AV SELVSTENDIGHET I ØKONOMIEN

Endelig litt til slutt om hva EEC-medlemskap generelt vil bety for norsk industri og norske arbeidere.

Hvis Norge ikke blir medlem av EEC, vil mulighetene for statlig støtte til industrier som trenger det, være mulig i en overgangsperiode. Det vil i dag være fullt mulig f. eks. at staten grep støttende inn overfor DNN for å trygge arbeidsplassene. Noe slikt ville være umulig om Norge ble medlem. Nylig kunne vi lese i avisene at EEC-kommisjonen hadde grepet inn mot den belgiske regjering som hadde forsøkt å støtte nasjonal industri som var i vansker. Støtten måtte oppgis og nedlegging blir sannsynligvis resultatet.

Et annet forhold er at den ensidigheten som f. eks. preger norsk aluminiumsindustri vanskeligere vil kunne bedres om Norge ble medlem. I dag er det råaluminiumsproduksjon som preger bildet i Norge. Videreførelsen

foregår på de store markedene. F. eks. går en stor del av norsk eksport til Alcans videreforedlingsbedrifter i EEC-land. Det er på videreforedlingsleddet at de store fortjenestene ligger, og det er ingen grunn til å tro at Alcan vil tenke nasjonalt norsk ved konsernets fortsatte utbygging av videreforedlingsindustrien. Norge vil fortsatt bli et u-land i så måte, og sjansen for at situasjonen vil endre seg, minker sterkt ved EEC-medlemskap.

Dessuten. Norsk industri er ikke bare eksportindustri og aluminiumsindustri. Norsk hjemmeindustri har i dag 3/4 av industriysselssettingen. Fortsatt vil denne industrien ha behov for beskyttelse. I EEC vil konkurransen knekke en stor del av disse bedriftene. Derfor er det også riktig å hevde at EEC truer arbeidsplassene. Her er det mye som kan dokumenteres.

Til slutt. Hvis direktørene forsøker å trekke i tvil de opplysningene som her er brakt til torgs om aluminiumsindustri og enkeltbedrifter, må svaret vårt bli: Dokumenter påstandene deres, vis oss regnskapene i revidert stand. Vi disponerer noen av de fremste regnskapsekspertene i landet, og vi skal nok klare å lese regnskapene. Det er direktørene som har bevisplikten. Det er ingen grunn til å ha tillit til deres uttalelser hvis de ikke grundig er dokumentert. Det betyr: fram med regnskapene! Innledningsvis ble det framsatt tre påstander. De opplysningene som er presentert ovenfor viser at påstandene våre er riktige. Og derfor må konklusjonen bli:

Direktørenes uttalelser er skremelspropaganda.

EEC truer arbeidsplassene.

EEC er en trusel mot norsk sjølråderett.

Nei til EEC.

ETTERORD

De 215 arbeiderne fra Odda og Tyssedal, som var til stede da dette foredraget ble holdt, vedtok en uttalelse der de avviser direktørenes propaganda som hule skremser, går inn for kravet om uravstemning i LO, går inn for politiske streiker mot EEC og regjeringens holdning i EEC-saken. Uttalelsen ble vedtatt med 190 mot 3 stemmer, 22 avholdende. Mandag 13. mars var arbeidere ved de tre store bedriftene i Odda/Tyssedal ute i en halv times politisk streik mot EEC.

På neste side bringer vi klipp fra lokalavisene »Hardanger» (V) og »Hardanger Folkeblad» (AP) fra dagene omkring streikedagen 13. mars.

Til slutt vil vi gjerne gjøre oppmerksom på at synspunkter som hevdes i dette heftet står for foredragsholderens egen regning.

Arbeiderkomiteen
mot EEC og dyrtid.

Den politiske streiken vil ikkje få oppslutnad

—Eg har ei kjensle av at den politiske streiken som Fellesstyret i avdelingane 61, 44 og 5 av Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund oppmøder medlemmene om på måndag, ikkje vil få den oppslutnaden som Fellesstyret har von om, seier formann i Samorganisasjonen i Odda, Anund Alterskjær til «Hardanger». Styret i Sam.org. har og gjort eit vedtak mot ei røyst om å gå mot at det vert halde ein politisk streik på dei kriteriar som ligg føre.

— Sam.org. oppfordrar og om at Fellesstyret trekk attende oppmødinga om streik. På det noverande tidspunkt kan vi ikkje gå inn for streik. Vi har heilt andre kriteriar for iverksetjing av ein slik aksjon.

Frå vår side vert det ikkje gjort noko spesielt i samband me streiken på måndag. Og det er heilt klårt at vi i framtida og må gå imot liknande streikar som vert sett i kraft på slike kriteriar.

"HARDANGER" 15. 3.

„Den store oppslutnaden

tek vi som ein siger“

seier fellesstyret som oppfordra til den politiske streiken

Fellessstyret for fagforeningane ved dei 3 store bedriftene i Odda — avdelingane 5, 44 og 61 av Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund tolka oppslutnaden om oppropet til streik som ein siger for det krav det har sett fram til regjer-

inga. Kravet går kort fortalt ut på at det vert halde folkerøysting der ein berre skal svara ja eller nei, og at folkerøystinga vert halde før sommarferien. I ei pressemelding fellesstyret sendte ut måndag kveld heiter det:

«I forbindelse med den politiske streiken vil fellesstyret komme med følgende kommentar:

Den politiske streiken ved de 3 bedriftene i Odda har vært over all forventning. Det er i løpet av dagen kommet en del meldinger som disse kildene får ta på sin

kappe. Vi i fellesstyret som gikk rundt på bedriftene mellom klokken 12.00 og 12.30 kunne registrere at ved DNZ har ca. 90 pst. fulgt oppropet, ved DNN ca. 80 prosent og på Smelteverket har vi på det nærerende tidspunkt følgende: Digelverket og Blikk-

enslagerverkstedet ca. 40 prosent, og for blikkballasjen 100 pst. Ellers var det konstantert forbausende stor stillhet over hele fabrikkene.

Disse tallene på bakgrunn av den intense hetsen som er drevet mot fellesstyret ser vi på streiken som en stor seier.

NEI

til politisk streik
mandag 13. mars

Vi oppfordrer de fagorganiserte i Odda til ikke å delta i den politiske streiken mandag 13. mars klokka 12.00

Denne streiken er rettet mot vår egen regjering og mot Det Norske Arbeiderparti.
Vårt forhold til EF skal vi avgjøre ved stemmeurnene 24. september

LEIF MØRK
Formann i Odda herreds Arbeiderparti

ANUND ALTERSKJÆR
Formann i styret for Odda og
Omland Faglige Samorganisasjon.

Annonserte i
"Hardanger
Folkblad" (AP)
13. 3. 72

Følgende materiale kan bestilles fra Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid, Boks 3829 Ullevål Hageby, Oslo 8:

Arbeiderkomiteens hefteserie:

Nr.1: EEC og skolen (kr. 0,50).

Nr.2. EEC truer våre arbeidsplasser (kr. 0,50).

Nr.3. Vi har noe å forsvare – et hefte om EEC og sosialpolitikk (kr. 1,-).

Nr.4. EEC = en imperialistisk trusel mot norsk sjølråderett (kr. 1,-).

Nr. 5 EEC og universitetet. (kr. 1,-)

Småbrosjyrer:

EEC truer arbeidsplassene (4 sider).

Til kamp mot boligdyrtid.

Politisk storstreik mot EEC

Jeg ønsker å bli medlem av Arbeiderkomiteen mot EEC og Dyrtdid og har sendt til postgiro 20 88 77. kr. 5,- (skole- ungdom og pensjonister: kr. 1,-) pr. halvår.

Postboks 3829, Ullevål, Oslo 8. Tlf. 46 19 80.

NAV N:.....

ADRESSE:.....

POSTSTED:.....